

Wstęp

Z prawdziwą satysfakcją oddajemy do rąk Czytelników tom studiów zatytułowany *Dawne wyzwania, nowe perspektywy: Korea w polskiej humanistyce*. Jest to już czwarta pozycja wydana w serii *Coreana Varsoviensia*. Podobnie jak trzy poprzednie, poświęcona jest zagadnieniom Półwyspu Koreańskiego i prezentuje prace wybitnych badaczy kultury koreańskiej, którzy przyjęli zaproszenie do współpracy. Jednak w odróżnieniu od tomów poprzednich, podporządkowanych tematycznie wybranym motywom przewodnim, ten przedstawia szeroki przekrój tematów badawczych. Takie zróżnicowanie odzwierciedla z jednej strony naukowe zainteresowania Autorów, z drugiej zaś daje wgląd w toczącą się debatę naukową, która na przestrzeni ostatnich lat, wraz z powstaniem kolejnych ośrodków koreanistycznych w Polsce i uzyskaniem swobodnego dostępu do zasobów źródłowych, przyjęła formę ożywionej wymiany myśli. Chcemy wierzyć, że przedstawione tutaj prace będą stanowić ważny głos w tej dyskusji.

Tom otwiera artykuł zatytułowany *Rano ryż, wieczorem ryżanka – o (nie)zmiennej roli ryżu na Półwyspie Koreańskim*. Kamila Koziół podjęła w nim temat koreańskiej tradycji kulinarnej, która na przestrzeni ostatnich lat zyskała ogromną popularność o światowej skali, stając się istotnym środkiem promocji kultury koreańskiej. W swoim wywodzie Autorka skoncentrowała się na analizie statusu ryżu. Rzucając wyzwanie stereotypowym, często uproszczonym interpretacjom, przeanalizowała rolę ryżu w diecie koreańskiej i wykazała, że na przestrzeni wieków miała ona zmienny charakter, a sam ryż pełnił wielorakie funkcje o wymiarze obrzędowym, ekonomicznym, społecznym, a nawet politycznym.

Drugi artykuł, zatytułowany *Miłość jako intuicyjny wgląd w wartości a tradycyjne opowieści koreańskie*, podejmuje temat miłości, zilustrowanej na przykładzie tradycyjnych przekazów literackich dawnej Korei. Renata Czekalska wyróżniła osiem głównych kategorii miłości, zdefiniowanej jako przejaw emocjonalnego rozpoznania wartości. Zaproponowane ujęcie wykracza poza konwencjonalną interpretację tego uczucia, rozumianego często w wymiarze przede wszystkim doktrynalnym, i oferuje pogłębione spojrzenie na system wartości reprezentowanych przez bohaterów tradycyjnych przekazów, którzy podążają za głosem serca. W kręgu literatury koreańskiej pozostaje także artykuł Sun-i Samch'on *Hyun Ki-younga jako świadectwo traumy mieszkańców wyspy Czedżu*. Justyna Najbar-Miller analizuje przywołane w tytule artykułu opowiadanie Hyun Ki-younga¹. Pisarz ten jako jeden z pierwszych opisał spacyfikowanie powstania, które wybuchło na wyspie Czedżu w 1948 roku. Dla Autorki staje się ono punktem wyjścia dla podjęcia rozważań na temat strategii narracyjnych wyrażających traumę doświadczoną przez mieszkańców Czedżu.

Z kolei Ewa Rynarzewska zwraca się w stronę literatury północnokoreańskiej i w swoim artykule *Triumf ideologii: literatura północnokoreańska w polskim przekładzie (1950–1955)* opisuje wybrane dzieła literatury Korei Północnej, by wykazać ich ideologiczne uwiłkanie i podporządkowanie funkcji propagandowej.

Anna Piwowska zaprasza Czytelnika w świat koreańskiej sztuki buddyjskiej i w swoim artykule, zatytułowanym *Motyw „Awalokiteśwara wody i księżycy” (Suwölgwanüm) w tradycyjnym malarstwie koreańskim*, poddaje analizie przywołaną w tytule postać Awalokiteśwary, jedną z najważniejszych reprezentacji tradycyjnego malarstwa buddyjskiego. Autorka skupia się na dziełach powstałych w okresie Koryö (918–1392) i poprzez analizę ikonograficzną i ikonologiczną dąży do wykazania istnienia zależności między malarstwem sakralnym i rozwojem szkół buddyjskich z jednej strony, z drugiej zaś – między postacią Awalokiteśwary a władzą królewską. Temat sztuki koreańskiej podejmuje także Emilia Wojtasik-Dziekani, choć

¹ Nazwiska koreańskie w tomie zapisano zgodnie z tradycją koreańską: najpierw nazwisko, potem imię.

przedmiotem jej zainteresowania jest współczesny film. W artykule *Konceptualizacja metafor przyrody w filmowym tekście multimodalnym – na przykładzie Sangnoksu (상록수, Wiecznie zielone drzewo, 1961)* Autorka analizuje metafory przyrody oraz ich związki z multimodalnym tekstem filmowym, łączącym w sobie różne formy kodowania znaczenia. Zasadniczym materiałem badawczym jest film *Sangnoksu* (reż. Sin Sang-ok), który stanowi adaptację utworu Sim Huna wydawanego na łamach prasy koreańskiej w połowie lat trzydziestych XX wieku. W swojej analizie Autorka wykorzystuje teorię George’a Lakoffa i Marka Johnsona, którą obszernie omawia w pierwszej części artykułu.

Tekst *Rozwój szkolnictwa w kolonialnej Korei. Między asymilacją a modernizacją* poświęcony jest zagadnieniom społecznym. Anna Diniejko-Wąs opisuje w nim system edukacji narzucony przez administrację japońską w czasie okupacji Półwyspu Koreańskiego (1910–1945). Autorka poddaje go analizie i wykazuje jego opresyjny i dyskryminujący charakter. Zarazem jednak stawia śmiałą tezę, że system ten stworzył podwaliny dla ukształtowania przyszłych elit społecznych i intelektualnych, które odegrały kluczową rolę w rozwoju Republiki Korei. W kręgu zagadnień społecznych sytuuje się także artykuł *Drugie przejście demograficzne (SDT) w Republice Korei i Japonii. Postmaterializm a instytucja rodziny, małżeństwa i kwestia posiadania potomstwa*, który porusza problem kryzysu demograficznego. Joanna M. Guzik analizuje przyczyny tego zjawiska, wykorzystując dwie teorie – postmaterialistyczną i drugiego przejścia demograficznego (ang. *second demographic transition*, SDT). Porównanie dwóch sąsiadujących państw pozwala na wyeksponowanie w analizie specyfiki kultury Korei i wskazanie przyczyn niższego wskaźnika dzietności w tym kraju. Kwestie społeczno-polityczne podjęte są również w artykule *Korea Południowa w poszukiwaniu nowej tożsamości – między tradycją a technologiczną transformacją*. Grażyna Strnad i Mateusz Łabuz opisują w nim zasadnicze problemy społeczne i polityczne spowodowane rozwojem technologicznym i cyfrową transformacją Korei Południowej.

Kolejny artykuł, zatytułowany *Personifikacja w popularnonaukowych interpretacjach koreańskich nazw robaków i jej rola*

w przekazywaniu wiedzy, otwiera cykl tekstów z dziedziny językoznawstwa. Jakub Krzosek poddał analizie teksty popularnonaukowe i skupił się na użytych w nich środkach leksykalnych, by dowieść, że metaforyczne ujęcie nazw robaków i powiązanie ich z doświadczeniem człowieka może zmienić ich postrzeganie i mieć pozytywny walor edukacyjny.

Zagadnienie metafory i metonimii pojęciowej porusza również Jeong In Choi w swoim artykule *Koreańska frazeologia nazw części ciała jako obraz doświadczeń poznawczych człowieka – próba kontrastywnego opisu idiomów somatycznych z komponentami GŁOWA, OKO i RĘKA*. Autorka analizuje frazeologizmy somatyczne w języku koreańskim i polskim, koncentrując się na idiomach zawierających komponenty: OKO, RĘKA oraz GŁOWA. Na tej podstawie formułuje wniosek, że metafory somatyczne we frazeologii koreańskiej i polskiej odgrywają istotną rolę w wyrażaniu norm społecznych i wartości kulturowych.

Z kolei Gwangseok Kim i Romuald Huszcza w artykule *Czym jest CHCENIE w języku koreańskim? Morfologia i semantyka konstrukcji wolitywnych* analizują koreański schemat zdań wolitywnych, koncentrując się na typie zdania wyrażanym przez konstrukcję *-ko sipta*. Omawiają złożoność tego schematu i jego wariantowość, wynikającą ze specyficznych mechanizmów postrzegania zjawisk mentalnych oraz emotywnych. Podejmują również kwestię różnic dzielących zdania wolitywne w języku koreańskim i w innych językach, dostrzegając, że schemat koreański jest rzadkim przykładem gramatyzacji, gdzie główny predykat *-ko sipta* należy do kategorii przymiotników, podczas gdy w większości języków naturalnych, włącznie z polskim i angielskim, CHCENIE jest gramatyzowane jako predykat czasownikowy.

W ostatnim artykule, który nie tylko wieńczy rozważania nad językiem koreańskim, ale także zamyka cały tom, Jarosław A. Pietrow analizuje defektywny rzeczownik *p'yŏn*. W swojej pracy, zatytułowanej *Komponent semantyczny STRONA / KIERUNEK jako podłoże gramatyzacji defektywnego rzeczownika p'yŏn* ㅂ, omawia zasadnicze funkcje tego rzeczownika i zauważa, że występuje on w konstrukcjach porównawczych, które oddają

stopień nasilenia porównywanej cechy i wyrażają ocenę, poradę lub sugestię. W tym sensie – jak dowodzi Autor – użycie defektywnego rzeczownika *p'yŏn* powiązane jest bezpośrednio z koreańskim etosem komunikacji, opartym na unikaniu wywierania presji na adresata i wyrażaniu przez mówiącego niższego stopnia pewności sądu.

Prezentowany tom studiów poświęcony został kulturze koreańskiej, która za pośrednictwem nowoczesnych mediów, usług streamingowych i platform społecznościowych, rozwijającego się prężnie rynku wydawniczego, turystycznego i kulinarnego, a także organizowanych wydarzeń kulturalnych i artystycznych zdaje się być na wyciągnięcie ręki. Coraz bardziej intryguje i zaciekawia, a jednocześnie zachęca, by wniknąć w nią głębiej, odkryć to, czego na pierwszy rzut oka nie widać, i pojąć to, co wymyka się zrozumieniu. Mamy nadzieję, że ten tom spełni rolę przewodnika w tych poszukiwaniach i zaspokoi ciekawość wszystkich miłośników kultury koreańskiej i azjatyckiej.

Anna Piwowska
Ewa Rynarzewska